

Bezoek PomKo-leden aan Nederland

Wouter den Boer

Na een bezoek van een aantal leden van ons Gilde aan PomKo (Pomologisch Kollektief) in België, was het tijd voor een retourbezoek van de Belgen aan ons land.

Leifruit als beschermd immaterieel erfgoed

Sinds dit jaar is ons Gilde bezig om leifruit in Nederland als immaterieel erfgoed op de kaart te zetten. Dit omvat zowel bijzondere objecten met leifruit in kasteeltuinen en op buitenplaatsen als de ambachtelijke kunst van het opkweken en snoeien daarvan. Met een netwerk van specialisten willen we kennisuitwisseling stimuleren en een heus opleidingstraject tot leifruitmeester opzetten, iets dat onze zuiderburen al hebben gerealiseerd. Een paar weken geleden waren we met een aantal gildeleden op bezoek in Wallonië bij PomKo, de organisatie die een meester-leerling traject voor leifruit in België heeft opgezet, voor een persoonlijke kennismaking. Op de prachtige Abdij van La Ramée hoorden en zagen we wat onze zuiderburen in korte tijd hebben bereikt. Hiermee is wat ons betreft een vruchtbare samenwerking geboren.

Snoeimeester Dieter Dewitte vertelt over zijn snoeiwijze aan de tuinmuur van La Ramée (Foto: Wouter den Boer)

Belgische delegatie op bezoek

Al snel kreeg ik de vraag van mede PomKo-oprichter Dieter Dewitte of hij met een aantal deelnemers van hun meester-leerling traject kon langskomen. Ik plande een rondgang langs het Perenlaantje, Villa Augustus en als verrassing een bezoek aan Dordwijk. Op woensdagochtend 2 oktober ontving ik vier PomKo-leden in Hendrik-Ido-Ambacht waar we de dag begonnen met een wandeling door het Perenlaantje. Zonder inleidend verhaal liet ik ze vooruitlopen om de eerste reacties in me op te kunnen nemen. Ze waren zichtbaar onder de indruk en zelfs even sprake-loos, maar al snel hoorde ik: "Die diepgroene kleur en zo véél blad nog in oktober...", deze struiken moeten wel zeer vitaal zijn!". Vanaf dat moment barstten de vragen los en liepen we al pratend ruim drie uur lang door de loofgang. Niet alleen de snoei was onderwerp van gesprek. Alle maatregelen die sinds de restauratie zijn uitgevoerd om het laantje te revitaliseren, zoals

het grondwatermanagement en de opkweek van in-boet, werden met interesse aangehoord.

De PomKo-leden op bezoek in het Perenlaantje met: Paul-Emile Dewulf, Paulien Vanhauwere, Wouter den Boer, Lut Luytens en Dieter Dewitte (Foto: Dieter Dewitte)

Een kijkje in de keuken

Het heeft iets kwetsbaars om anderen kritisch naar jouw werk te laten kijken, maar het geeft ook de kans om gedachten uit te wisselen. De afgelopen jaren is, met het bouwrijp maken, het terrein rond het Perenlaantje plots veranderd in een kale zandvlakte. Daardoor hadden de peren te lijden van de hete zomers met toegenomen wind vol fijn zand. Bladeren werden letterlijk gezandstraald en hadden last van zonnebrand. Ik koos ervoor om de bomen minder kaal te snoeien zodat de loofgang meer gesloten bleef. Beter voor de bomen, maar minder overzichtelijk tijdens het snoeiwerk. Ik offerde om bij de komende wintersnoei grover te werk te gaan en kruisende takeinden allemaal te verwijderen. Daar waren de Belgen het niet mee eens, want het zou de bladbezetting verlagen en het beeld veranderen. Een loofgang is immers bedoeld om gesloten te zijn: schaduw onder een boog van blad'. We besloten dat een proef van enkele tientallen meters wellicht een beter plan is, om zo het verschil in resultaat te kunnen vergelijken. Ik vind het heel bevrijdend om zo open tegen leifruit snoeien aan te kijken, in plaats van alleen maar vast te houden aan wetten en regels.

Samenwerking is niet vanzelfsprekend

Tussen de middag genoten we van een heerlijke lunch bij Villa Augustus, waar we uitgebreid spraken over de ontwikkeling naar leifruit als immaterieel erfgoed. Net als bij ons zijn er in België meerdere personen en organisaties die zich met hoogstam- en leifruit bezighouden. Dieter Dewitte vertelt dat samenwerken niet altijd lukt en sommige personen absoluut niet openstaan voor kennisuitwisseling: 'zij weten immers alles al'. Ook is er schijnbaar de angst voor concurrentie. Gevestigde organisaties zijn bang om werkterrein te verliezen aan PomKo. "Volledig onterecht", zegt Dieter, "want we willen juist een aanvulling zijn op

het bestaande en zijn bereid om desgewenst werkgebieden te scheiden en concurrentie te voorkomen. En daarbij is er meer dan genoeg werk voor ieder in ons land.” Ook in Nederland zal het een uitdaging zijn onze ambities op het gebied van leifruit breed gedragen te krijgen, maar ik hoop dat we velen daarin meekrijgen.

Sparren over snoeien (Foto: Dieter Dewitte)

De nalatenschap van Jan Freriks

Na de lunch wandelen we door de moestuin. De Belgen genieten er zichtbaar van om het werk van Jan Freriks met eigen ogen te kunnen bekijken. Toch rijzen ook op deze plek weer allerlei vragen over het beheer van het leifruit en waarom bepaalde keuzes zijn en worden gemaakt. We zijn het erover eens dat op iedere plek wel iets aan te merken is of te verbeteren valt. Ik vertel de anekdote dat Jan Freriks tijdens zijn cursussen erg streng kon zijn. In bijzijn van de hele groep verkondigde hij dat ik het vak van leifruit nooit in de vingers zou krijgen. Jaren later droeg hij mij voor als aspirant lid van het tuinbazengilde om mijn praktische kennis van datzelfde vak. Gelukkig kan ik er nu om lachen. Meneer Freriks heeft veel betekend voor ons leifruit en geniet

daarmee zelfs internationaal aanzien. Reden te meer om ons als gilde in te zetten om Jans nalatenschap voor de toekomst te borgen en zijn goede werk voort te zetten.

Een mooie afsluiting op Dordwijk

Na ruim een uur moesten we vertrekken want ik had met Jelle Reeder toegang kunnen regelen op landgoed Dordwijk, waar hij tuinbaas is, om een ronde door de moestuin en de hoogstamboomgaard te maken. Deze plek is normaal niet zomaar toegankelijk, dus was dit voor de Belgen een cadeautje. Heel fijn hoe Jelle tijdens al zijn drukke werkzaamheden de tijd nam om met ons over het landgoed te lopen. Ook hij nam deze gelegenheid waar om te kunnen sparren over het beheer van ‘zijn’ leifruit en de hoogstambomen en wat dit qua onderhoud allemaal aan aandacht vraagt. Ondertussen wisselden we veel verhalen uit, iets waarvan ik misschien nog wel het meest genoten heb. Aan het einde van de middag gingen we allemaal huiswaarts vol met inspiratie, mooie verhalen en goede ideeën. Dit zijn heel waardevolle contacten waar we in de toekomst zeker nog veel aan gaan hebben.

Tuinbaas Jelle Reeder geeft uitleg over zijn leifruit op Dordwijk (Foto: Dieter Dewitte)

Wat kan leifruit toch mooi zijn (Foto: Dieter Dewitte)